

„UPRAVLJANJE KULTURNIM NASLEĐEM I NEGOVA TURISTIČKA VALORIZACIJA U PROJEKTU EURODISTRIKTA JUŽNI JADRAN“

Kratak sadržaj plana i programa:

- a. S obzirom da je formirana regionalna inicijativa pod nazivom Evropski *Eurodistrikt Južni Jadran* i da u njemu treba da učestvuju gradovi Herceg Novi, Tivat, Kotor, Budva, Bar i Ulcinj javlja se potreba uključivanja civilnog sektora u realizaciju ovog projekta, Institut za evropske integracije i međunarodnu saradnju nalazi se u procesu potpisivanja memoranduma o saradnji sa Inicijativom Evropski Eurodistrikt Južni Jadran i planira da kandiduje i realizuje projekat upravljanja kulturnim nasljeđem i njegova valorizacija u turističke svrhe.
Svih 6 gradova koji učestvuju u ovom projektu imaju na svojim teritorijama naslijeđeno kulturno blago koje je u nekim slučajevima pod budnim okom države a za neke cijeline još ne postoji određena strategija na koji način da se izvrši njihovo uključivanje u kulturnu baštinu.
S obzirom da od strane resornog ministarstva postoje određeni standardi i norme koji su propisani unutrašnjim ili nacionalnim zakonskim regulativama kao i ne snalaženje jedinica lokalne samouprave u smislu crpljenja sopstvenih nadležnosti potrebno je napraviti strategiju upravljanja kulturnim nasljeđem na teritoriji Eurodistrikta Južnog Jadrana.
Svjedoci smo da je proces turističke valorizacije nekretnina i prodaja zemljišta na primorskom dijelu Crne Gore u ekspanziji i da su graditelji potencijalna opasnost za kulturnu baštinu potrebno je podići svijest o ovom problemu i donijeti set mjera kako na državnom tako i na lokalnom nivou.
S druge strane potrebno je napraviti popis sadašnjih spomenika kulture kao i potencijalnih, izvršiti njihovu kategorizaciju i napraviti presjek stanja u kojem se nalaze.
Nakon prikupljanja detaljne dokumentacije i podataka treba napraviti plan i procjenu koji od pomenutih spomenika kulture mogu biti pod režimom valorizacije u turističke svrhe i koji su u stanju da podnesu prisustvo ljudskog faktora.
Ova strategija će se odnositi na svih 6 primorskih opština i biće osnova za poboljšanje kulturne saradnje u regiji.
- b. Ciljne grupe su lokalni funkcioneri i to Sekretarijat za kulturu jedinica lokalne samouprave u čijoj je nadležnosti vođenje evidencije i održavanja spomenika kulture, Regionalni zavod za zaštitu spomenika kulture u Kotoru, Ministarstvo kulture medija i sporta kao i postojeća Javna Preduzeća i Javne ustanove za oblast kulture.
- c. Glavne aktivnosti, su uzajamne razmjene timova na ekspertskom nivou i uzvratne posjete. Edukacija i seminari. Potpisivanje sporazuma o saradnji i rad na zajedničkim projektima. Zajednički nastupi prema UNESCO-u. Cilj je da se formira regionalno preduzeće koje je će biti nadelžno za osmišljavanje ekonomske održivosti projekata, njihovo kandidovanje kod međunarodnih donatora, marketinške aktivnosti, povezivanje sa turističkim tur operaterima i uključivanje pomenutih lokacija u potencijalne turističke lokacije. Na ovaj načni se propagira nova grana turizma i to kulturni turizam i istorisko istraživački turizam.

Opis problema

Jedna od strateških grana razvoja Crne Gore je turizam. Međutim u toj strategiji ne postoji dovoljno prisustvo i zastupljenost kulturno historijskog i istraživačkog turizma koje je danas u svijetu jako popularan i predstavlja osnovu za privlačenje sve većeg broja turista. Crnogorsko primorje je izuzetno bogato i neistraženo kulturno historijskim spomenicima kulture i kao takvo predstavlja izuzetan potencijal za razvoj novih grana turizma u Crnoj Gori koji se mogu koristiti tokom cijele godine.

Osnovni cilj ovog projekta je upravljanje kulturnim nasljeđem i njihova valorizacija što bi dovelo do održivosti samog projekta i kasnije ostvarivanja značajnog prihoda koje bi dovelo do ekonomskog razvoja. Iz ostvarenog prihoda stvorio bi se fond za održavanje postojećih spomenika kulture kao i mogućnost ulaganja u nove.

Problem koji je najveći jeste taj što ne postoji jasna i precizna baza podataka kako o postojećim spomenicima kulture koji su pod zaštitom kao i opasnost koja im prijete ekonomskim bumom izgradnje nekretnina i novih turističkih kompleksa na primorju.

U svim jedinicama lokalne samouprave postoje Sekretarijati za kulturu i društvene djelatnosti kao i Javne ustanove i kulturni centri. Nadležnost prvih jeste da vodi evidenciju i brigu o svim spomenicima kulture kao i da ih održava u zadovoljavajućem stanju kao i da preuzima određene mjere zaštite iz svojih nadležnosti u saradnji sa nadležnim državnim organima a nadležnost drugih je da upravlja sa istim na način komercijalno turističke prirode.

S obzirom da je geografska udaljenost svih 6 opština na 140 km obale i da postoje 5 opštinskih sekretarijata kao i 6 javnih ustanova, kao i prisustvo regionalnog zavoda za zaštitu spomenika kulture u Kotoru. Potrebno je stvoriti jedinstvenu ustanovu koja će pomoći u procesu upravljanja kulturnim nasljeđem i valorizacijom istih u turističke svrhe.

Trenutno stanje u svim jedinicama lokalne samouprave je različito i neusaglašeno a stanje na terenu je jako loše jer nedostaju znanje i određena finansijska sredstva. Takođe ne postoji znanje i iskustvo u pisanju određenih projekata koji bi mogli da se kandiduju kod međunarodnih donatora i tako obezbjede značajna finansijska sredstva.

Ciljevi plana i programa

Ciljevi ovog programa su da se u okviru nove Inicijative koja nastaje na Mediteranu pod nazivom Mediteranska unija kao i inicijative Eurodistrikt Južni Jadran definiše oblast kulturne i kulturno tehničke saradnje kao i da se uspostavi saradnja sa određenim regionalnim i međunarodnim inicijativama koje bi se uključile u ovaj projekat. Realizacijom ovog projekta dostiže se potreban nivo i stvara se pravni okvir za dalju razradu ovog projekta i postojanja njegove jasne održivosti.

Drugi cilj je formiranje regionale unije primorskih gradova u Crnoj Gori i okupljanje institucionalno i pravno nadležnih organa u jednu cijelinu. Nakon toga se dovodi na red realizacija aplikativnih projekata što predstavlja jedan od uslova za dobijanje međunarodnih donacija.

Treći cilj je stvaranje detaljne baze podataka o postojećim spomenicima kulture i popis mogućih i potencijalnih cijelina i spomenika koji bi se mogli uvrstiti u spisak.

Četvrti cilj je izrada strategije o upravljanju kulturnim nasljeđem i njegova valorizacija u turističke svrhe.

Ciljne grupe

Lokalni funkcioneri, organi lokalne samouprave, sekretarijati za kulturu, sekretarijati za urbanizam i zaštitu životne sredine, javna preduzeća i ustanove u čijoj je nadležnosti kultura. Regionalni zavod za zaštitu spomenika kulture, kulturni poslenici, turistički poslenici i ljudi nad kojima će biti vršena edukacija. Razlog za odabir ovih ciljnih grupa je u tome što su u njima sadržani donosioci odluka, realizatori tih odluka kao i oni na koje će te odluke uticati. Indirektno u projekat će biti uključeni predstavnici Ministarstva kulture medija i sporta, Zavod za zaštitu spomenika kulture kao i Regionalni zavod za zaštitu spomenika kulture u Kotoru, kao i predstavnici stranih ambasada u Crnoj Gori.

Detaljan opis aktivnosti

Potpisivanje pisma o namjerama za učešće na ovom projektu, kao i definisanja prava i obaveza svih strana.

Prezentacija projekta u svim opštinama crnogorskog primorja i komunikacija i saradnja sa nadležnim lokalnim institucijama.

Izrada planske dokumentacije za svaku opštinu posebno i prikupljanje podataka o broju i lokacijama spomenika kulture.

Donošenje određene zakonske regulative na lokalnom nivou kako bi se program mogao sprovesti.

Formiranje zajedničkog koordinacionog tijela za realizaciju projekta.

Definisanje agende sastanka i podnošenje izvještaja o postignutim rezultatima.

Održavanje edukativnih konferencija.

Prikupljanje planske dokumentacije i izrada liste svih cijelina koji pripadaju kulturno istoriskoj baštini.

Izrada informatora i situaciona analiza.

Način praćenja i procjena uspješnosti:

Veći nivo administrativnog kapaciteta u lokalnim samoupravama kada je riječ o vođenju strategije kulture i valorizacije kulturnog naslijeđa.

Saradnja između 6 opština na primorju, formiranje zajedničkog koordinacionog tijela, saradnje između 5 javnih preduzeća zaduženih za oblast kulture.

Jačanje procesa decentralizacije i preuzimanja određenih nadležnosti državnih institucija zaduženih za oblast kulture i njihovo prenošenje na lokalne samouprave.

Poboljšanje procesa razvoja kulturno istoriskog i istraživačkog turizma.

Doprinos procesu osmišljavanja razvoja malog i srednjeg biznisa.

Podizanje svijesti kod građana o značaju kulturne baštine.

Sticanje novih znanja i vještina na proces upravljanja kulturnom baštinom i njenom valorizacijom u turističke svrhe.

Štampaće se informator o svim spomenicima kulture koji su pod zaštitom sa detaljnim opisom i lokacijom biće jedinstven i sadržaće svih 6 gradova na primorju. Sva ostala dokumenta i radni materijali će biti dostupni na web portalu projekta.

Monitoring i praćenje će biti vršen kroz dokumentaciju i pisanje redovnih izvještaja, potpisivanjem određenih programa saradnje, kontinuiranim izvještavanjem medija kao i redovnim korenspondencijom između svih subjekata koji će učestvovati u prijektu i to Opština, 6 Gradskih sekretarijata, 6 javnih preduzeća.

Održivost

Projekat se realizuje sa ciljem da se nakon detaljne rekonstrukcije i konzervacije kao i određene zaštite spomenici kulturnog naslijeđa i istorijskog značaja podvedu pod režim valorizacije u turističke svrhe. Javna preduzeća koje treba da upravlja ovim projektom treba da ostvaruje značajan prihod. U tom pravcu treba da dođe do razmjene iskustva između 6 opština na primorju i Ostalih zemalja učesnica u projektu konkretno Italije. S obzirom da svih 6 opština na primorju imaju jako veliku posjetu tokom ljetnjih mjeseci i trajanja turističke sezone potrebno je napraviti kvalitetan informator sa vodičem za sve turiste koji posjećuju primorje.

Sljedeći oblik održivosti jeste svakako otvaranje određenog broja malih zanatskih radnji, ugostiteljskih objekata i trgovinskih radnjica u saradnji sa lokalnim samoupravama, agencijom za razvoj malih i srednjih preduzeća, Fondom za Razvoj i Zavodom za zapošljavanje. Pored ovih sistema održivosti treba svakako naglasiti i određene fondove koji postoje i to na strani Evropske Unije a koji mogu biti predmet korišćenje u momentima kada se stvore odgovarajući pravni i zakonski uslovi. Takođe saradnja sa UNESCO i drugim regionalnim inicijativama treba ovaj projekat da prepozna kao šansu za dalji razvoj kulturno istorijskog turizma.

Realizovani planovi i programi:

Istitut je uspostavio intezivan radni program koji će biti fokusiran na strateška pitanja budućeg pravaca razvoja društvenog i ekonomskog sistema Crne Gore. Najvažniji su svakako istraživački projekti političke integracije, proširenja EU, evropskog monetarnog sistema, unutrašnji politički odnosi između pojedinih uticajnih članica. Posebno se baviti istraživanje i praćenjem procesa uspostavljanja Zajedničke spoljne i bezbjedonosne politike, pitanje bezbjednosti i pravosuđa, pitanje energetike i životnog okruženja i socijalne politike, ekologije.

Programi iz gore navedenog opsega su: **1. Osnivanje društva prijateljstva Crne Gore i NR Kine**, **2. Asocijacije za američke studije u Crnoj Gori** i **3. Civilne diplomatske inicijative** i **4. Društva prijateljstva Republike Kube i Crne Gore**. Sve četiri organizacije su osnovane uz podršku Instituta i bave se sistemom saradnje „Think Thank“, u cilju jasnog pozicioniranja EU u odnosu na EU i Azijske integracije.

Institut je uspostavio radne grupe koje će se baviti evropskim poslovima pojedinačno uključujući i pravnike i ekonomiste. Grupe će nadalje uspostaviti forum za otvorenu diskusiju o evropskim poslovima u Crnoj Gori gdje će profesionalci moderirati javnim i privatnim sektorom.

Programi realizovani iz gore navedene oblasti je: **1. „Forum 3“ Kopar Bari Bar**, **2. Informisanje i podsticanje dijaloga o evropskim integracijama**

Institut će uspostaviti veze sa akademskim i politički orijentisanim institutima koji se bave Evropskim poslovima kroz Asocijaciju Evropskih Političkih Studija (TEPSA) i Irskom Asocijacijom Savremenih Evropskih Studija (IACES).

Crna Gora
85000 Bar
Bul. 24 novembra f 13
tel/fax. +38285314497
www.institute-ei-ic.org

Program realizovan u ovoj oblasti je: **Saradnja sa Italijanskom Evropskim Centrom** u čijem programu je Mr Olivera Vidaković Katić, koordinator Instituta za međunarodnu saradnju, obavljala praksu „Intership“ nakon master studija.

Podaci o organima upravljanja

Dosadašnji **donatori** su bili SO Bar, Komisija za raspodjelu sredstava NVO Skupštine RCG. **Partneri** su Društvo prijateljstva NR Kine i Crne Gore, Ambasada SAD U Crnoj Gori, Ambasada NR Kine u Crnoj Gori, Delegacija Evropske komisije u Crnoj Gori, SO Kotor, SO Ulcinj, Univerzitet Mediteran, Centar za američke studije u Beogradu.

U upravnim odboru su Samir Hadžić, Jovan Bogićević, Olivera Vidaković, Sanja Vlahović, Nikola Vujačić, Marstijepović Nada.

